

Rassism, etniline diskrimineerimine ja sotsiaalne tõrjutus spordis

[Euroopa Liidu põhiõiguste harta](#) võrdõiguslikkust käsitleva peatüki **artikkel 21** keelustab diskrimineerimise, mille põhjuseks lisaks muule võib olla rassiline kuuluvus, nahavärv, etniline või sotsiaalne päritolu ja riigi rahvusvähemusse kuulumine.

Poliitika taust

Euroopa Liidus on hakatud tundma üha suuremat huvi spordi kui inimlike väärtuste kandja potentsiaali vastu. Samal ajal on märgatavalt suurenenud eurooplaste teadlikkus rassismist ja diskrimineerimisest spordis viimase aastakümne jooksul ning nendele ilmingutele pööratakse nüüd palju enam tähelepanu (vähemalt jalgpallis), mistõttu meetmete võtmine on hädavajalik. Spordivaldkonnas aktiivselt tegutsevad Euroopa ja rahvusvahelise tasandi osalejad ja muud sidusrühmad toetavad aktiivsemat lähenemist spordis esineva rassismi ja diskrimineerimise vastasele tegevusele.

[Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti \(FRA\)](#) uues aruandes käsitletakse neid teemasid üksikasjalikult.

Laialdasem osalemine spordis

Euroopa Liidu piires on vähemused ja rändajad paljudel spordialadel alaesindatud, väga vähe on neid spordiorganisatsioonides juhtival positsioonil olevate isikute hulgas. Eriti tugevasti on alaesindatud nende rühmade naised ja tütarlapsed.

Mõnes riigis võib romade ja rändajate vähese spordis osalemise põhjuseks olla sotsiaalne tõrjutus ja geograafiline eristatus. Teatavates piirkondades võib mõnede rühmade osalemismäära vähendada ka juurdepääsu puudumine spordirajatistele.

Teadlikkuse tõstmine ja mitmekesisuse suurendamine

Spordis peituvate kaasamisvõimaluste ärakasutamiseks peavad spordi juhtorganid, -föderatsioonid ja -klubid tegelema sihipärasemalt teadlikkuse tõstmisega. Need tegevused võiksid hõlmata erinevaid programme, mis ergutaksid rändajaid ja etnilisi vähemusi spordis osalema, või algatusi, mille eesmärk oleks kõrvaldada tõkkes, mis takistavad rändajate ja vähemuste pääsemist juhtivatele positsioonidele spordiorganisatsioonides.

Spordiga seotud rassistlike vahejuhtumite seire

Meedias teatatakse sageli rassistlikest vahejuhtumitest spordiürituste pealtvaatajate hulgas. Näiteks on andmeid selle kohta, et meeste jalgpallivõistluste ajal panevad selliseid rikkumisi toime peamiselt jalgpallifännid.

Kuid rassistlike vahejuhtumeid esineb ka mängijate seas, eriti amatöörspordis.

Ka kohtunikud ja klubitöötajad võivad olla rassistlike vahejuhtumitega seotud. Lisaks on päris suur hulk vahejuhtumeid toimunud noortespordi raames.

Spordiga seotud rassistlike vahejuhtumite seiresüsteemid on olemas paljudes liikmesriikides. Mõnede süsteemide tase on kõrgem kui teistel ja nende abil saadakse jälile suuremale hulgale rassistlikele vahejuhtumitele, kuid kõige rohkem andmeid on siiski jalgpalli kohta.

Tõhus seire

Riiklike ja kohalike asutusi ergutatakse välja töötama tõhusaid seiresüsteeme spordiga seotud rassistlike vahejuhtumite ja diskrimineerimise järelevalveks ja tegema selle nimel koostööd spordiföderatsioonidega: see aitaks parandada andmete kogumist vahejuhtumite kohta ning hõlbustaks ka üksikkaebuste esitamist.

Spordiga seotud rassistlike vahejuhtumite vastaste õigusnormide väljatöötamise ja jõustamise tõhustamine

Euroopa ja rahvusvaheliste spordiorganisatsioonide põhikirjad ja muud samalaadsed dokumendid sisaldavad sageli rassismi või diskrimineerimise vastaseid sätteid. Kuid vaid vähesed neist organisatsioonidest, välja arvatud rahvusvahelised jalgpalli- ja kriketiorganisatsioonid, on kehtestanud selged distsiplinaarmenetlused, mis aitavad võidelda rassistliku või diskrimineeriva käitumise vastu.

Hea praktiline näide on [Euroopa Jalgpalliliidu \(UEFA\)](#) distsiplinaarmäärustikud, mis sisaldavad rassismivastaseid sätteid ning rikkumiste korral rakendatavate negatiivsete sanktsioonide loendit.

Rassismivastaste eeskirjade tõhusamaks muutmine:

Spordi juhtorganid peavad välja töötama tõhusad rassismivastased eeskirjad ja võrdõiguslikkuse meetmed ning neid rakendama. Selles kontekstis võib Euroopa Komisjon olla heade tavade vahetamise oluline koordineerija liikmesriikide vahel.

[Nõukoogu raamotsus teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega](#) on oluline õigusakt, mida saab kasutada spordis esineva rassismi vastases võitluses.

Võrdõiguslikkusega tegelevad asutused ja sport

FRA aruanne näitab, et vähemalt 16 võrdõiguslikkusega tegelevat asutust ja muud institutsioonid ELi liikmesriikides (näiteks inimõigustega tegelevad riiklikud asutused) võtavad spordiga seotud rassistlike vahejuhtumite ja etnilise diskrimineerimise korral vastumeetmeid.

Võrdõiguslikkusega tegelevate asutuste kaasamine spordis esineva rassismi ja etnilise diskrimineerimise vastasesse võitlusesse

Võrdõiguslikkusega tegelevad asutused ja inimõigustega tegelevad riiklikud asutused tuleks ulatuslikumalt kaasata spordis esineva rassilise diskrimineerimise probleemi lahendamisse. Need asutused võiksid abistada spordiföderatsioone ja -klubisid teadlikkust suurendavate meetmete väljatöötamisel. Samuti võiksid nad toetada potentsiaalseid ohvreid ja (kui see on lubatud) osaleda rikkumise toimepanijate vastu suunatud õiguslikes meetmetes.

Taust

FRA aruanne põhineb asjaomaste ekspertide ja sidusrühmadega tehtud intervjuudel ning ajavahemikku 2003–2008 hõlmavatel analüüsiandmetel ja tabel. Lisaks andsid oma panuse ka Euroopa ja riikliku tasandi sidusrühmad, sh riikide spordiföderatsioonid. Uuring hõlmab professionaalse ja amatöörspordiga tegelevaid mehi, naisi, lapsi ja noori.

Kõigis 27 liikmesriigis uuriti jalgpalli ja kergejõustikku ning lisaks veel kolmandat spordiala, mis oli uuritavas liikmesriigis populaarne.

ELi liikmesriik	Uuritud spordiala
Austria	Jalgpall, kergejõustik, mäesuusatamine
Belgia	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Bulgaaria	Jalgpall, kergejõustik, võrkpall
Eesti	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Hispaania	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Iirimaa	Jalgpall, kergejõustik, jääkeegel/camogie
Itaalia	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Kreeka	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Küpros	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Leedu	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Luksemburg	Jalgpall, kergejõustik, jalgrattasõit
Läti	Jalgpall, kergejõustik, jäähoki
Madalmaad	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Malta	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Poola	Jalgpall, kergejõustik, võidusõit
Portugal	Jalgpall, kergejõustik, käsipall
Prantsusmaa	Jalgpall, kergejõustik, tennis
Rootsi	Jalgpall, kergejõustik, jäähoki
Rumeenia	Jalgpall, kergejõustik, käsipall
Saksamaa	Jalgpall, kergejõustik, käsipall
Slovakkia	Jalgpall, kergejõustik, jäähoki
Sloveenia	Jalgpall, kergejõustik, mäesuusatamine
Soome	Jalgpall, kergejõustik, korvpall
Taani	Jalgpall, kergejõustik, käsipall
Tšehhi Vabariik	Jalgpall, kergejõustik, jäähoki
Ungari	Jalgpall, kergejõustik, vesipall
Ühendkuningriik	Jalgpall, kergejõustik, kriket

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) on avaldanud kaks aruannet, mis käsitlevad spordis esinevat rassismi, etnilist diskrimineerimist ning rändajate ja vähemuste sotsiaalset tõrjutust Euroopa Liidus:

- *Racism, ethnic discrimination and exclusion of migrants and minorities in sport: A comparative overview of the situation in the European Union (Rassism, diskrimineerimine etnilise kuuluvuse põhjal ja sotsiaalne tõrjutus spordis: võrdlev ülevaade olukorrast Euroopa Liidus)*
- *Racism, ethnic discrimination and exclusion of migrants and minorities in sport: The situation in the European Union – Summary report (Rassism, diskrimineerimine etnilise kuuluvuse põhjal ning rändajate ja vähemuste sotsiaalne tõrjutus spordis: olukord Euroopa Liidus – kokkuvõttev aruanne)*

Spordiföderatsioonidele, -klubidele ja mängijatele mõeldud „Hea tava käsiraamat” avaldatakse 2011. aastal ja selles tuuakse näiteid rassismi, etnilise diskrimineerimise ning rändajate ja vähemuste sotsiaalse tõrjutuse kohta spordis.

Aruanded on kättesaadavad: www.fra.europa.eu